

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Ajankohtaista kuntien kulttuuritoiminnasta

Yhteistuumin-seminaari 19.11.2021

Kirsi Kaunisharju, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ajankohtaista valtion talousarviosta

- TAE 2022, Budjettiriihi 7-8.9.2021
 - TAE 2022 (valtion talousarvion luku 29.80 Taide ja kulttuuri) on 583,9 milj. euroa (+ 2,7 milj. euroa verrattuna vuoden 2021 talousarvioon)
 - rahapelitoiminnan voittovarot taiteen edistämiseen vähenevät 18,4 milj. euroa verrattuna kuluvaan vuoteen (Veikkauksen tuoton alenemaa kompensoidaan yhteensä 330 milj. euroa vuonna 2022 ja 305 milj. euroa v. 2023).
 - Hallituspuolueet ovat ilmoittaneet, että leikkaukset perutaan ja että teknisesti muutos toteutetaan osana vuotta 2022 koskevan täydentävän talousarvion antamista. Tämä tarkoittaisi, että valtion rahoitus taiteeseen ja kulttuuriin lisääntyisi noin 21 milj. euroa (2,7 milj. + 18,358 milj. euroa)
 - esittävään taiteeseen + 8,5 milj. euroa (vos ja vapaat yhteensä)
 - 7,5 milj. euroa kulttuuria ja luovia aloja tukevan rahaston pääomaan (saman verran yksityiseltä sektorilta)

Ajankohtaista muusta rahoituksesta

- Suomen kestävän kasvun ohjelman toteuttamiseen sisältyy kulttuuri- ja luovien alojen uudistumisen tuen ja sen suuntaamisen toimialan toimijoille ja toimintoihin hakujen perusteella.
- Em. ohjelmasta saadaan 40 miljoonaa euroa kulttuurille (30 milj. euroa OKM:stä, 10 milj. euroa TEM:stä), mikä on nykyisessä rahoitustilanteessa merkittävä. Sen käyttö on osa alan jälleenrakennusta ja tulevaisuuden luomista koronakriisin jälkeen.
- Marraskuussa 2021 käynnistyneessä rakennerahasto-ohjelmassa Uudistuva ja osaava Suomi kulttuuri- ja taidepolitiikan toimia toteutetaan aluekehitysrahaston (EAKR) investointi- ja infrastruktuurihankkein sekä ESR:n työllisyyden ja osaamisen toimin; kestävän kehityksen ja digitalisaation toimet läpäisevät kummankin rahaston toimia.
- Valtakunnallisella ESR-rahoituksella ohjelmakaudella 2021-2027 toteutetaan OKM:n hallinnonalalla valtakunnallisina teemoina yhteistyössä TEM:n kanssa luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaamista (13,5 M€) sekä yhteistyössä STM:n kanssa lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittäminen ja hyvinvoinnin edistäminen kohti yhdenvertaisuutta -teemaa (13,5 M€).

Ajankohtaisia ohjelma- ja strategiaprosesseja 1/4

- **Kulttuuriperintöstrategian laatiminen**

- Kulttuuriperintöstrategian valmistelu maaliskuu 2021 - helmikuu 2022.
- Tavoitteena tunnistaa kulttuuriperinnön monimuotoisuus ja mahdollisuudet neljän teeman kautta:
 - Kulttuuriperintö, kestävyys ja elämänlaatu
 - Kulttuuriperintö omana ja yhteisenä
 - Kulttuuriperintö, oppiminen ja osaaminen
 - Kulttuuriperintö ja talous – kestävästi ja luovasti
- Kaupungit ja kunnat ovat keskeisiä toimijoita kulttuuriperinnön tunnistamisessa, vaalimisessa ja käyttämisessä mm. matkailussa, kestävästä kaupunkikehityksen kannalta ja alueen houkuttelevuuden kannalta asuinympäristönä ja yritysten näkökulmasta.

Ajankohtaisia ohjelma- ja strategiaprosesseja 2/4

- **Arkkitehtuuripoliittisen ohjelman laatiminen**

- Apoli-ohjelmaehdotus luovutettiin opetus- ja kulttuuri- sekä ilmasto- ja energiaministerille tammikuussa 2021, jonka jälkeen ehdotus lähti lausuntokierrokselle.
- Lausuntoyhteenveto valmistui toukokuussa, ja lopullinen ohjelma muokataan sen pohjalta loppuvuoden 2021 aikana.
- Toimenpiteinä arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmaehdotuksessa ovat mm.
 - Vähähiilisyys ja kiertotalous kytketään lähiympäristön suunnitteluun (kriteerit elinkaari- tai kiertotalouskorttelille, asuinalueiden korjaamiseen ja kehittämiseen lisä- ja täydennysrakentamista tukeva kokonaisvaltainen konsepti)
 - Rakennusten ja tilojen käytön joustavuutta parannetaan (lainsäädännön ja kaavoituksen tarjoamat edellytykset joustaviin tilaratkaisuihin, esim. toimistotilojen muuntaminen asuinkäyttöön)
 - Osallisuuden lisääminen ja eriarvoisuuden estäminen otetaan alueiden suunnittelun lähtökohdaksi (kaavoitus- ja suunnitteluprosessien vuorovaikutuksellisuus, kokemuspohjainen tieto yhteistiloista, rakennetun ympäristön esteettömyyden, toiminnallisuuden ja turvallisuuden kriteerit)
 - Arkkitehtuuri kytketään alueiden kehittämiseen (aluearkkitehtitoiminnan selvittäminen, ohjeistus paikallisten arkkitehtuuripoliittisten ohjelmien laatimiseen ja niiden asettamien toimenpiteiden toteuttamiseen)
 - Tietoisuutta rakennetun ympäristön hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista lisätään (ymmärryksen vahvistaminen siitä, miten rakennettu ympäristö vaikuttaa terveyteen ja hyvinvointiin) Suomen vetovoimaa arkkitehtuurimatkailumaana kehitetään (arkkitehtuurin sisällyttäminen matkailun tuotekehitys- ja markkinointitoimiin, arkkitehtuuria koskevan tiedon saatavuuden lisääminen, arkkitehtien hyödyntäminen matkailualueiden ja –rakentamisen suunnittelussa)
 - Arkkitehtuurin ja kulttuuriympäristön vaikutusta paikallisen identiteetin vahvistumiselle tuetaan (alueellisten vastuumuseoiden rooli rakennusperinnön osaamiskeskuksina, ymmärryksen lisääminen paikallisidentiteetin ja kulttuuriympäristön merkityksestä)

Ajankohtaisia ohjelma- ja strategiaprosesseja 3/4

- **Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi – kulttuurisen moninaisuuden työryhmän loppuraportti**
 - Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi -kulttuurisen moninaisuuden työryhmän loppuraportin suositusten toteuttamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö ja Taiteen edistämiskeskus käynnistivät keväällä ”Kulttuurisesti kestävämpi Suomi” -projektin, jonka tavoitteena on rakentaa kulttuurista moninaisuutta tukeva dialogityökalu. Projektin taustalla on paitsi työryhmän loppuraportti myös Agenda2030 -toimintaohjelma ja sen tavoitteet sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävämmän yhteiskunnan rakentamisesta.
 - Moninaisuuden edistämisen työryhmän jatkotyönä opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti sidosryhmiensä kanssa seminaarin 14.10.2021. Seminaarin tavoitteena oli tarjota keskustelufoorumi opetus- ja kulttuuriministeriön, Taiteen edistämiskeskuksen, kulttuurilaitosten ja vapaan kentän toimijoiden keskinäiselle ajatustenvaihdolle tarpeellisista jatkotoimista. Seminaari tarjosi myös mahdollisuuden testata Kulttuurisesti kestävämpi Suomi -projektin moninaisuutta edistävää dialogityökalua sekä osallistua ja vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden huomioimista kansallisen kulttuuriperintöstrategian valmistelussa.
 - Jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä Taiteen edistämiskeskus Taiken ja Kulttuuria kaikille –palvelun moninaisuusagenttien ja –kouluttajien kanssa voisi fasilitoida kaupunkien henkilöstöhallintoa ja muita yksiköitä edistämään kulttuurisen moninaisuuden huomioimista esimerkiksi rekrytoinneissa ja muussa suunnittelutyössä dialogityökalun avulla.
 - Tulossa: Taiteen osallistavan käytön mahdollisuudet kotouttamisen kentällä -tilaisuus 1.12.21

Ajankohtaisia ohjelma- ja strategiaprosesseja 4/4

- **Kulttuurihyvinvoinnin yhteistyöryhmä Taiku3 (2020-2023)**
 - Tavoitteena kehittää osaltaan kulttuurihyvinvoinnin keskeisiä alueita, esim. työryhmässä ja sen alajaostoissa tuetaan hyviksi koettujen toimintamallien jalkauttamista alan toimijoille. Kannustetaan kuntia ja tulevia hyvinvointialueita näkemään terveyttä ja hyvinvointia edistävä taide- ja kulttuuritoiminta osana kunnan perustoimintaa eri toimialojen yhteistyönä. Jokaisella tulee olla oikeus ja tasa-arvoinen mahdollisuus osallistua taide- ja kulttuuritoimintaan elämän eri vaiheissa.
 - Työryhmän työskentelyn painopistettä on siirretty tuleviin sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuihin, joilla on seuraamuksia kulttuurihyvinvointitoiminnan järjestämiseen kunnissa.
 - Työryhmän toiminnan yhtenä tavoitteena on kulttuurihyvinvoinnin valtakunnallisen palvelutarjottimen kehittäminen. Kuntien ja kaupunkien rooli on toiminnassa keskeinen. Palvelurakenteeseen tarvitaan yhteyshenkilöt/koordinaattorit kuntatoiminnan, sote-sektorin ja kolmannen sektorin välillä.
 - Kunnissa on luotu toimivia poikkihallinnollisia yhteistyökäytäntöjä esimerkiksi laitoksissa järjestettävien kulttuurihyvinvoinnopalveluiden osalta ja nämä käytännöt tulee saada jatkumaan, kun toiminnot siirtyvät hyvinvointialueille.

Ajankohtaisia toimintaympäristömuutoksia

- Sote- ja maakuntauudistus tulee voimaan 1.1.2023
 - → sivistystoimen rooli ja merkitys korostumassa kunnissa
 - Haasteena saada jatkumaan kunnissa luodut toimivat poikkihallinnolliset yhteistyökäytännöt, kuten laitoksissa järjestettävät kulttuurihyvinvoinpalvelut, kun toiminnot siirtyvät hyvinvointialueille.
- Kuntapolitiikan tulevaisuustyö (VM)
 - Valmistelun tavoitteena on sellainen kuntapolitiikka, että kunnilla on myös tulevaisuudessa hyvät edellytykset järjestää palvelut, edistää asukkaidensa hyvinvointia ja varmistaa kuntatalouden kestävä pohja.
 - Miksi valmistelu on käynnistetty?
 - Suomen kunnat eroavat kooltaan, olosuhteiltaan ja väestörakenteeltaan merkittävästi toisistaan. Kuntien väliset erot ovat 2000-luvulla kasvaneet erityisesti väestörakenteen muutosten seurauksena. Väestön ikääntyminen, kaupungistuminen ja syntyvyyden lasku vaikuttavat voimakkaasti niin kuntien taloudelliseen kantokykyyn kuin kuntien edellytyksiin järjestää asukkailleen lakisääteiset palvelut nyt ja tulevaisuudessa.
 - Toimintaympäristön muutokset ja kuntien eriytyminen aiheuttavat tarpeen pohtia kuntien tulevaisuuteen vaikuttavia pitkäjänteisiä kokonaisvaltaisia ratkaisuja, joilla voidaan turvata kuntien edellytykset järjestää palveluita ja edistää asukkaidensa hyvinvointia kestävä kuntatalouden pohjalta myös tulevina vuosina.
 - <https://vm.fi/-/vahvaa-toiminnallista-kehittamista-ja-rahoitusjarjestelman-tarkastelu>
- TE2024 -uudistus

Ajankohtaista kuntien kulttuuritoiminnasta

- Valtakunnalliset kehittämistehtävät
 - Espoon kaupunki/Yhteistuumin: <https://yhteistuumin.wpcomstaging.com/>
 - Suomen Kuntaliitto: <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2021/kuntaliitossa-kehitetaan-kuntien-kulttuuritoiminnan-tiedontuotantoa>
- Alueelliset kehittämistehtävät
 - 2020-2021: Etelä-Pohjanmaan liitto/Etelä-Pohjanmaa, Jyväskylän kaupunki/Keski-Suomi, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu/Etelä-Karjala ja Kymenlaakso, Kaakon taide/Etelä-Karjala, Kuopion kaupunki/Pohjois-Savo
 - 2021-2022: Etelä-Savon maakuntaliitto/Etelä-Savo, Keski-Pohjanmaan liitto/Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto/Pohjois-Karjala, Porvoon kaupunki/Uusimaa, Tampereen kaupunki/Pirkanmaa
- Taiteen edistämiskeskus/Kuntapalvelut: <https://www.taike.fi/fi/kuntapalvelut>

Ajankohtaista kuntien kulttuuritoiminnasta

- Toisen TEAviisari-tiedonkeruun tulokset julkistettiin Taiteen edistämiskeskuksen aluekumppanuuksien päivässä 16.11.2021
 - www.teaviisari.fi
- Peruspalveluiden arviointikyselyn valmistelu meneillään
 - Kysely tulossa kunnille loppuvuodesta 2021
 - Toteuttajana Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore
 - Tulokset valmistuvat keväällä 2022

Lisätietoja

- Opetus- ja kulttuuriministeriö:
 - <https://okm.fi/kuntien-kulttuuritoiminta>
 - viranhaltijat: etunimi.sukunimi@gov.fi
- Kuntien kulttuuritoiminnasta annettu laki
 - <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>
 - Finlexin sivulla hallituksen esitys HE 195/2018 (hyödynnettävissä yleiset ja yksityiskohtaiset perustelut, myös eduskunnan käsittelytiedot):
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_195+2018.pdf
 - Facebook: kuntienkulttuuritoimintalaki <https://www.facebook.com/groups/1758039281164389/>
 - #kuntienkulttuuritoimintalaki

Kiitos!